

M A G Y A R

Berline e/

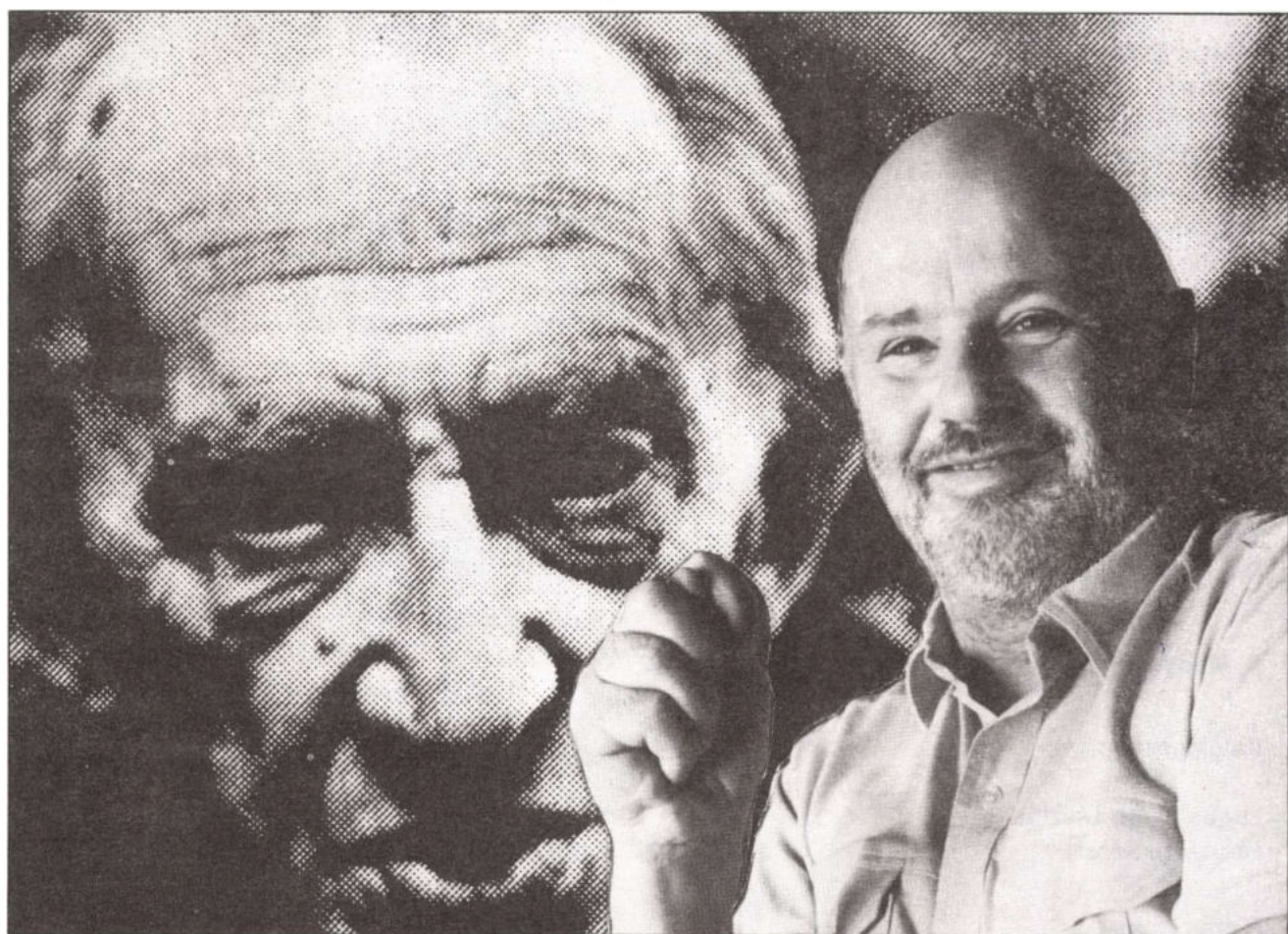
Napló

33 FT

1993. MÁJUS 14.

IRODALMI ÚJSÁG

V. ÉVFOLYAM 10. SZÁM

A Magyar Napló bestseller-listája
Gergely Ágnes és Bruce Berling Nemes Nagy Ágnesről
Kornis Mihály naplója; Györe Balázs és Tandori Dezső prózája
Derrida önmagáról, a titokról és az irodalomról

Eörsi Lukácsa

Eörsi Lukácsa

1 Megjelent Eörsi István Üzenet mélyvörös levélpapíron című újabb, publicisztikait összegyűjtő könyve (Pesti Szalon Könyvkiadó). Nagyjából '89 és '92 között születtek ezek az írások, tehát akkor, amikor Eörsi először tehetette meg élete során, hogy „ürügytelenül” írjon. Mégis, megmaradt publicisztikáinak az a régi, jól bevált szerkezete, amely rendszerint egy apróság *ürügyén* kalandozik el általánosabb kérdések felé, a napi aktualitástól az esszé magaslataira. Egyéb vonatkozásokban is a régi Eörsi-publicisztikával találkozunk: közéleti, politikai, erkölcsi és művészeti témák, pontosság, szellemesség, kritikus hangvétel.

Eörsi a magyar publicisztika egyik legnagyobb figurája. S ami még több: ha közírói munkásságát egész élete és személyes magatartása kontextusában gondoljuk el. Túl azon, hogy fiatalkorában ő is zokogott néhány sort Sztálin halálán, bámulatos erkölcsi feddhetetlensége és természetes, nem-szenteskedő magatartása, folyamatos megalkuvásokra csábító és kényszerítő történelmünk közepette is mindvégig megőrzött moralitása, politikai tisztánlátása és humorérzéke. Sőt, számomra egészen különös: nem emlékszem rá, hogy az én igazságérzetem szerint valamely publicisztikai írásában – egy dolgot kivéve – ne lenne igaza. (És ez nem kis szám: minden, kötetben is megjelent ilyen írását olvastam.)

Mindazonáltal nem az egész könyvről írok most, hanem csak egy részletkérdésről, erről a bizonyos kivételről. Jelesül Eörsi Lukácsképéről. Merthogy számomra túl szép ez a kép, sőt mi több: Eörsi saját nézőpontja és morális világlátása szempontjából is problematikusnak érzem.

„Elhatároztam – írja Eörsi –, hogy úgy írom le ezt a nevet [ti. Lukácsét], melyhez századunk néhány ki-

emelkedő jelentőségű elméleti és kritikai műve kapcsolódik, mintha nem mocskolná úgyszólván folyamatosan és e műveket illetően teljesen tudatlanul, tehát szabadon, a divatos elfogultság, a cinizmus és a debilis gyűlölet.”

Nyugodtan állíthatom, hogy nem szenvedek az itt leírt szindrómában. Távol álljon tőlem a mocskolódás. A műveket illetően sem vagyok tökéletesen tudatlan. A divatos elfogultságról nem is tudok. Még a cinizmust se vállalnám itt. A debilitást – talán nem hat szerénytelennek – még kevésbé. A gyűlöletet pedig a legkevésbé.

2 Eörsi Lukácssal kapcsolatos kijelentéseinek és írásainak érzelmi és retorikai alapsémája az, hogy Eörsi Lukácssal kapcsolatban minden rosszban talál valami jót. E JÓ fő kategóriái: „kényelmetlenség”, „nonkonformizmus”, „elkötelezettség”. Ám ezek az Eörsi által tételezett és bizonyos helyzetekben kétségbevonhatatlan morális értékek kontextusuktól elválasztva csak kétes értékű retorika elemei lehetnek. Még akkor is, ha egyébként akceptáljuk, hogy Eörsiben erősebb a Lukács iránti szeretet, mint ambivalencia. Egy kívülálló esetében viszont talán az akceptálható, hogy benne erősebb a Lukácssal szembeni idegenkedés, mint ambivalencia.

Nézzünk néhány példát. „1953 után – írja Eörsi –, Nagy Imre első miniszterelnöksége idején, sikerült lazítani az efféle nemzeti érzést sértő tilalmakon, és *Az ember tragédiája* műsorra került a Nemzeti Színházban. Amikor 1955 márciusában Nagy Imre megbukott, Rákosi Mátyás nyomtatékosan megkérte Lukácsot, hogy írna egy cikket a mű ellen. Lukács kötének állt. »Miért pont abban az egy kérdésben vesszek össze Rákosival, amiben egyetértünk vele?« – kérdezte, amikor a tanulmány megjelenése

után kétségbesetten felrohantam hozzá. Madách művét betiltották, és ezért a közvélemény Lukácsot tette felelőssé. A következő évben megkapta az Állami díj legmagasabb fokozatát. – »Látja, Lukács elvtárs – mondtam neki –, most mindenki azt mondja, hogy Lukács elvtárs egy hetvenötezer forintos cikket írt Madáchról.« Rám nézett, eltűnődött. »Nézze – válaszolta –, ha nem vagyok ott, akkor akár fel is köthetnek.«”

Az ilyen esetek értékeléseiben érhető tetten a tisztességes gondolkodó (Eörsi István) gyenge pontja (Lukács György). A fenti esetben Eörsi nem úgy reagál, hogy: „Kedves Lukács elvtárs. Én értékelem fekete humorát és bátor véleménynyilvánítását, de Ön nagyon jól tudta, hogy miről van szó. Hogy Rákosi azért írat Önnel cikket a mű ellen, hogy az Ön nagy tekintélyét kihasználva betilthassa. Itt most nem arról a szerencsés coincidiáról van szó, amely Rákosi és az Ön esztétikája között fennáll, hanem arról, hogy Ön tekintélyével és készséges cenzori aláírásával támogatta a mű betiltását.” Ha nem úgy reagál, hogy: „Nem emlékszem rá, hogy mondtak-e nekem valaha is ennél fontosabb mondatot.” Mert ez több, mint egy pusztán „bon mot”, mert ezzel „életének és működésének kulcsát adta a kezembe: állandó és pátoszmentes készségét a különállásra, másnál-sosem-tapasztalt belső szabadságot, függetlenséget az elismerés és a siker szempontjaitól, a közvélemény nyomásától”.

És a pártvélemény nyomásától való függetlenség és belső szabadság? – kérdezhetnénk éppen Eörsi szellemében. A „közvélemény nyomása” előtti „meghunyáskodás” nem sokkal értékesebb-e, sőt: nem a legfőbb érték-e egy olyan korban, amikor éppen a közvéleményt kellene védeni a pártvéleménnyel, azaz Rákosi véleményével szemben? Rosszul sejtem, hogy Nagy Imre – aki 56 októbere előtt a Deákné vásznánál csak egy árnyalattal volt különb – történelmi nagysága pontosan e „meghunyáskodásban” áll?

Én könnyen pofázok, mondhatná bárki: a fenti eset után kilenc évvel születtem – és ezt az érvet (nyilván generációm több tagjával egyetemben) hajlamos is vagyok elfogadni, mivel nem volt szerencsém ilyen éles-

ben a vagy-összemocskolod-magad-vagy-kinyírnak típusú szituációkhoz, és ezért különlegesen izléstelenül állna nekem(-ünk) a feddhetetlen erkölcsbíró szerepe. Sőt, az az ellenvetés is világos számomra, hogy a dolog nem Lukács reakcióján múlott: Rákosi nyilván így is, úgy is betiltotta volna a darab színrevitelét. Sőt, még csak nem is vádolom Lukácsot, hogy nem kockáztatta egzisztenciáját egy esetleges *nemmel*. De könyörgök, ne csináljuk az efféle mocskos esetek „maszatos” szereplőiből erkölcsi hősöket. Márpedig **Eörsi**, bármily tiszteletre méltóan kritikus is helyenként mesterével szemben, mégiscsak azon igyekszik, hogy Lukácsot – tévedések seregével megvert – morális géniusként állítsa be.

Eörsi Lukács egyik leghírhedtebb ökörségét – „még a legrosszabb szocializmus is jobb a legjobb kapitalizmusnál” – is hasonlóan értékeli. Jellegzetes, pontos, egyszerű és frappáns stílusában megjegyzi, hogy „E kijelentések tartalmi részével – hogy Pol Pot uralma alatt jobb élni, mint a Svéd Királyság területén – foglalkozni sem kell.” Ám itt is ugyanazzal a számomra kétes elismeréssel hozakodik elő: „De az idézett állítás abszurditása, sőt Lukácsnál szokatlan bornírtsága ellenére még ez esetben is éreztem némi elégtételt, amiért vállalta, hogy állásfoglalásáért gúny és nevetség céltáblája lesz.” Még ha maradéktalanul igaz lenne is – bár, azt hiszem, a szóban forgó kijelentés 69-ben egyáltalán nem volt olyan döbbenetes és csak gúnyról volt szó, ahogyan **Eörsi** beállítja (sőt, Németországban és az Egyesült Államokban még a nyolcvanas években is szép számmal voltak baloldali értelmiségiek, akik ezt komolyan így hitték) – egy ilyen vérszagú tévedés akkor sem menthető „nonkonform” mivoltával. Nem beszélve arról, hogy itt iszonyú közel áll a „nonkonform” a pártkonformhoz. Maga **Eörsi** idéz példákat e vészes „közelségre: 1933-ban „Thomas Mann-t »az imperialista burzsoázia« nagyjai közé sorolta, a Varázshegyet pedig »parazita világnézeti regény«-nek nevezte... 1946-ban, amikor a már nyilvánvalóan antifasiszta Thomas Mann novelláit kiadták a Szovjetunióban, a német író ismét »korunk kiemelkedő humanistája« lett... stb.”

„Right or wrong: my party.” Lukács e vakhitűségével kapcsolatban **Eörsinek** ez jut eszébe: „az e jelszóban bujkáló pátoz úgyszintén kényelmetlenül hathatott. »Mi az, hogy 'wrong'? – kérdezhették az egyszerűbb lelkek –, hogy lehet, hogy a párt rossz?«” Ez az elkötelezettség „szemmel láthatóan fontosabb volt számára az életbenmaradásnál” is. E minden igazi fasisztát (maoistát, kulklux-klanistát és a mindenféle terroristát) jellemző erénnyel, lám, Lukács is meg volt áldva. „Right or wrong: my party.” No matter, what it costs, how high is the mountain of corpses, how deep is the river of blood.

Nézzük, hogyan magyarázza **Eörsi** a híres 19-es esetet, amelyben Lukács a Tanácsköztársaság hadseregének egyik politikai biztosaként egy század megfutamodása miatt agyonlövötte néhány emberét: 1918-ban „Lukács a bolsevizmust választja”, „ettől a perctől kezdve köti őt az, amit Churchill később »period of consequence«-nek nevez”, vagyis „nem utasíthatja el magától a politikai megbízott praktikus feladatkörét. Politikai megbízottként viszont nem hárihatja el magától szükség esetén a gyilkos tettet sem...” És most nézzük, mitől szép ez. „Meg kell vallanom – vallja meg **Eörsi** –, hogy ez a fajta következetesség jobban tetszik nekem, mint az olyan értelmiségi forradalmárok tisztasága, akik a piszkos munkát un-

dorodva másokkal végeztetik el. (Vagyis **Eörsi** Divina Commediájában a gyalog líbiai terrorista a pokolnak eggyel magasabb bugyrába kerül, mint Kadhafi. „What makes the difference?” – dalolhatnánk együtt a reklámszlogenrel.) Majd így folytatja: „Jobban tetszik, de azért fölöttébb kényelmetlennek tartom.”

„Népszerűsége Magyarországon mégis olyan mélypontra jutott, hogy jobb társaságban nem illik kimondani a nevét. Az 1956 novemberében hatalomra került munkás-paraszt-forradalmi kormány tudatos depolitizáló tevékenysége megtette hatását.” Olvassuk csak még egyszer! Igen. Ha valaki nem szereti Lukácsot, az a kádárista rezsim tudatos (de)politizálásának öntudatlan áldozata.

A kényelmetlen Lukács meséje nem túl tanulságos mese. Lukács mindig maximum épphogycsak kényelmetlen. A nagy harmincasévekbeli pártkaderítés idején úgy, hogy Sztálintól nem a legdurvább mondatokat idézi, hanem csak a közhelyeket. A hatvanas években úgy, hogy már Marxra is mer hivatkozni Sztálinnal szemben. Lehet, hogy ez „aránylag nagyszerű” magatartás, de mégsem érzem eléggé épületesnek azt a tanulságot, hogy „a szörnyű taktikázások, az intellektuális és erkölcsi degradáció ellenére Lukácsnak szerencséjére mégsem sikerült feloldódnia a nagy világtörténelmi szennyvízára-

datban. Intellektusa és kultúrája gyakran ébresztett." Mert ha Sztálin és a szigetijózsefek az etalon, akkor inkább ne hasonlítgassunk.

3

Lukács (főként „Damaszkusz” utáni) esztétikájáról és művészettel kapcsolatos érzékenységéről (azaz érzéketlenségéről) azonban sokkal határozottabb a véleményem: korlátolt, ideologikus és unalmas. De jó, hogy van, mert mindenképp gazdagította az esztétika történetét, és mert vesztélytelen.

„[Domokos Mátyás] igazán megörvendeztetne, ha egyszer azon is háborogna, hogy – Lukáccsal és másokkal ellentétben – milyen süket és vak volt Kosztolányi Ady nagysága iránt, és mennyire nem ismerte fel – Lukáccsal és másokkal ellentétben – Babits a fiatal József Attila tehetségét.”

Igaz, igaz. De Lukácsot pont e téren pozitíve emlegetni, ezt nem kéne. Ha az lenne csak nagy művészet, irodalom, filozófia, amit Lukács annak ismert fel – hát nem is tudom, mit mondjak. Nagyon, nagyon szegények lennének. Kifejezőképességem hirtelen fogyatkozása miatt hadd szórítkozzam csupán vagdalkozásra: nem lenne Baudelaire, Lautréamont, Rilke, Musil, Proust, Gide, Ionesco, Artaud, Joyce, Borges, Klee, Duchamp, Warhol, Satie, Honegger, Cage, hogy tényleg csak néhány klasszikust említsek a – Lukács által oly hőiesen megvetett – arctalan filiszteri „közvélemény nyomására”. (Eörsi „esztétikájában” a „közvélemény”, a „(kis)polgári” és főleg a „tucatliberális” nagyon rút dolgok.)

De még ennél is szomorúbb, hogy a valódi nagyságoknak és Lukács nagyságainak névsora csak véletlenül egyezik, ha egyezik. Mert Lukács esztétikája politika-filozófiájának derivátuma. („Damaszkusz” után, természetesen.) Ady és József Attila azért nagy, mert „haladó”. Miért nem ismerte fel Pilinszky tehetségét? Mert „reakciós” volt. Miért ignorálta az avantgárdot, cakk-pakk, úgy, ahogy van, és mindent, ami utána jött? És miért találta olyan borzasztóan nagyra Hebbelt, C. F. Meyert, Balázs Bélát, Paul Ernstet?

És a filozófia területén nem tehetnénk fel ugyanezt a hosszadalmas és

meddő retorikai kérdéssort? És miért nem ismerte fel *Az ész trónfosztása* típusú gondolkodás veszélyességének nagyságát? Vagy, ha azzal mentjük, hogy mert nem akart meghalni, akkor: miérta nem ismerte fel a sztálini totális diktatúra természetét és borzalmának nagyságát? Minek ment oda?

Lukácsnak mindig ez volt a pechje. Korpa közé keveredett, aztán jött a „period of consequence”.

Akárcsak Eörsi, én is nagyra értékelem Lukács őszinteségét, amikor kertelés nélkül, nemes egyszerűséggel kimondja érzelmeit: „Mindig utáltam az anyámat.” Isten ments, hogy pszichoanalizáljam Lukács érzelemlátását. E kijelentés egy „tucatliberális” filiszterben szánalmat kelt, ha egy eleve elveszett nevelőotthonos vadóc mondja, de félelmet kelt, ha egy világhatalomra törő és már-már megvalósulni látszó doktrína fanatikusa mondja – és én hajlamos vagyok együttérezni a „tucatliberálissal”. Úgy látom, hogy Lukács életidegen eszméi és a számára mindig is idegen élet e két marionett-masinsztájának rángatottja volt. Bár sok és különös dráma szereplője volt, sok belső átalakuláson ment keresztül, de egyvalami a materiális-szellemi pantarhei dacára állandó maradt. Hogy végérvényesen teoretikus alkat volt, menthetetlenül és csak teoretikus. Lukács számára – ideértve fiatalkori megtestesülését is – a művészet is csak esztétika volt. Amiképpen egy gyilkosság megítélése, azonképpen a műalkotások megítélése is filozófiai implikációk függvénye, a „lényeg” kimondásának ürügye. Az élet és a művészet mindig elméleti dedukciók következménye. Seidler Irma Regine Olsen ideájából elvont fogalom. Hallála egy esszé megírásának remek kondíciója. Miért vonzódik a fiatal Lukács a tragédiához? „A valódi élet sohasem valóságos, sőt mindig lehetetlen az élet empiriája számára” – írja *A tragédia metafizikájában*. A tragédiát viszont nem lehet ilyen életté silányítani. A tragédia ott kezdődik, ahol „az élet chiaroscuro anarchiája” véget ér. Ez utóbbinak sem Isten, sem Lukács György előtt nem lehet valóságossága. Számunkra „nem lehet relativitás, nem lehet átmenet és nem lehet nüánsz.” A sors csupasz lényeggé mezteleníti a szereplőket,

minden „partikularitásuk” tiszta „nembeliséggé” desztillálódik, „életük halvány allegóriája csupán saját platóni ideájuknak”. A tragédiában „az ens perfectissimum egyszerűs mind az ens realissimum”.

Ez az eszmei fanatizmus, relativitással és kompromisszummal szembeni könnyörtelenség; a dolgok, az ember, az élet végtelen bonyolultságával szembeni agresszív türelmetlenség mint elvont esztétika csupán vitatható elmélet, de mint gyakorlati politika vitathatatlan veszély.

4

Eörsi – Lukáctól függetlenül – ugyanabban a tévedésben van (természetesen: szerintem), mint a nyugati baloldali értelmiség nagy része, akik saját hazájuk politikai rendszerének és működésének baloldali kritikája mellett – mivel azt nem érezték a bőrükön – rendszerint elfelejtették megadni a „létező szocializmusok” kritikáját. Eképpen kimondatlanul fenn lehetett tartani az illúziót, miszerint csak a gyakorlat a rossz, az eszme jó. (És láss csodát, az ancien régime letűntével Eörsinek a „balkáni thacherizmus” Magyarországon igazán bagatell jelensége szúr inkább szemet, és nem a litván szindróma veszélye János bácsi növekvő poszthumusz népszerűségével és az MSZP tempózásával a surranópályán.) A másik, még súlyosabb hasonlóság a nyugati baloldali értelmiséggel az a radikalizmus, amelyet jól jövedelmező egyetemi állások birtokosai és filozófiai sztárkönyvek szerzői képviselnek. Ez intellektuálisan izgalmasnak érzi a jelen kulturális állapota totális szétrobbantásának gondolatát és a kimustrált humanisztikus ideálokot gyakorolt kegyetlenséget. (Lásd pl. ennek legfeltűnőbb megnyilatkozását, Deleuze-Guattari *Anti-Oidipuszát*, amely az egyik legizgalmasabb és legradikálisabb baloldali kritika, ugyanakkor pozitív téziseit leginkább az amerikai kapitalizmus leg-sötétebb és legrémisztőbb képei teljesítik be. Vagy lásd a RAF mitikus auráját és népszerűségét a német baloldali értelmiség köreiben. És vesd össze Eörsi Lukács-szeretetével.)

Ezt azért érdemes megemlíteni, mert ehhez a világhéphez tartozik a „tucatliberális” megvetése. A baloldali attitűd mint kritikai-emancipato-

rikus törekvés, mint „negatív dialektika”, tényleg fontos minden társadalom számára. De mint pozitív utópia – úgy tűnik – csak terrorisztikus lehet, nem beszélve arról, hogy elméletileg téves. És ez az, amit az utolsó „tucatliberális” (Eörsi) által megvetett gyávák és kommerszek, akik ellen Lukácsot is kijátssza) is tud, tagadjunk bár meg tőle minden szociális érzékenységet.

Ha valaki komolyan és értelmesen gondolja el a demokrácia fogalmát, akkor elemi szinten per definicionem „tucatliberális”. (Eörsi is.) Ez csupán annyit jelent, hogy ne határozza meg a társadalmi viszonyokat egy vagy néhány – mégoly kimagasló – ember, vezér, forradalmi intellektüel, mert az igazán demokratikus társadalom olyan alapvető kompromisszumokon és minima moralián épül, amelyet nagyjából mindenki el tud fogadni, lett légyen forradalmi intellektüel, tucatliberális vagy politikai akaratnyilvánításra képtelen polgár. Bár lett volna „tucatliberális” minden kicsi és nagy robespierre, akik nem e kompromisszum szükségességének alapvetéséből indultak ki, hanem abból, hogy ők biztosan tudják, mit mond „az ész ítélőszéke”, mi „az ember nembeli lényege”, és miféle erőszakot kell tenni rajtuk, hogy visztaláljanak hozzá; és hogy ők egyedül tudják, mi kell a népnek, jobban, mint maga a nép.

Kétségtelenül elég izgalmas így ez a kelet-középeurópai történelem, összevetve mondjuk egy svájccal, ahol az utolsó említésre méltó felfordulás Tell Vilmos körül volt – de én, gyáva cenk, azt mondom, ezerszer inkább egy olyan észrevehetetlen politikai konstellációt, kispolgári unalmat, ahol nem ezek a mindenre elszánt, érzéketlen eszmefanatikusok törnek-zúznak, gyilkolnak és gyakorolnak terrort szebb jövőnkért, hanem ahol mindenki bátran lehet gyáva, ahol mindenki nyugodtan féltheti kispolgári egzisztenciáját, és ahol mindenki akceptálja, hogy a másik esetleg ugyanígy van ezzel. *Ezen túl* legyen mindenki olyan bátor, kimagasló intellektusú, kényelmetlen, nonkonform, amilyen csak akar. Ha valaki csak tucatliberális – és semmi több –, az sajnálatos. De ha valaki – elemi szinten – nem tucatliberális, az veszélyes.

HAGYAR NAPLÓ 05.14.

Örley Rádió, Budapest

el

X384

Szép az, ami érdek nélkül tetszik. Én pedig igazán nem voltam érdekelt a „régiműsorrendben”. Hat év alatt egyszer ha hallhattam magam az Irodalmi Főszerkesztőség valamelyik műsorában. Hallhattam viszont jónéhányszor olyanokat, akiket szívesen hallgatok. Pl. Esterházyt, aki ugyan az Alelnök szerint olykor nem irodalom. (Kivezetés?) És az ancien régime záróakkordjaként, április 25-én este az Örley Istvánról szóló műsor ismétléset. Tehát: minden megvolt.

Harminckét éves volt Örley, amikor meghalt az ostrom végén Pesten. Örley Istvánról, az íróról, kritikusról és szerkesztőről kevesen tudnak: jobbra írók, kritikusok és szerkesztők. Jóval többen ismerik Medve Gábort az *Iskolából*. És politikáló értelmiségiek az utóbbi évtizedben többnyire hallottak az Örley Körről.

A *Flocsek bukása* remek kisregény; mégsem vagyok meggyőződve, hogy szerzőjéből „ha megéri, nagy író vált volna még” – Nemes Nagy Ágnes ilyesfélét mondott a műsorban. Dramatizált novellája semmiképp nem volt alkalmas ennek demonstrálására. De már harmincévesen is tökéletesen érett kritikus. Rajongott mesteréről, Kosztolányiról szenvedélyesen objektíven ír: erényeit és gyengéit egyazon mérlegen méri; sem az árnyalásból, sem az ítéletalkotásból nem enged egy jottányit sem. A szerkesztő Örley pedig – mint Nemes Nagytól hallhattuk – még Pilinszky versébe is megtalálta a költő által évek óta hiába keresett jelzőt.

Ezután Ottlik beszélt Örleyről: legutolsó rádiófelvételén legelső barátjáról. Kissé már nehezen artikulál. Önmagához híven, mint mindig, egy kicsit más leosztásban most is ugyanazon a *bridge*-en mászkál oda-vissza: a hűség hídján. Úgy beszél Örleyről, ahogy nem is olyan rég (valójában régebben) a Mindenesben a *Budáról*: Budáról: a múlttól – minden

nosztalgia nélkül. Egyszerűen, ahogy Rába írja: „Ami volt, az van / nincs nála erősebb / hatalom nincs nagyobb”.

Végül Györe Balázs tárgyyszerű beszámolója az épp május 15-én kilenc éves Örley Körről. Nevet kerestünk akkor már hetek óta: olyan nevet, amelyik kötelez, de nem *el*; amelyik vezet, de nem *valamelyik* irányba. Hekerle László találta meg. Csak ő találhatta meg, akinek jelleme, szerepe, érzékenysége, tehetsége és sorsa annyira hasonlított Örleyére. *Kísértiesen* hasonlít rá. A következő évben, harmincévesen véletlenül meghalt.

Örley irodalmi szerkesztő volt 1939–44 között a Rádiónál. Amikor mindenütt jobboldali őrségváltás volt, szilárdan állt középen. Így állt az óvóhely előtt is '45 januárjában, cigarettázva, mielőtt az az eltévedt bomba megölte. Élet(műv)e egyetlen üzenet minden embernek, írónak, rádiósoknak. Légy hű önmagadhoz. *A hős az, aki centrumából kimozdíthatatlan.*

Tábor Ádám

A DÉLUTÁN periodika szerkesztősége ezúton értesíti lehetséges pályázóit, hogy a KÜLDJ EGY LÉGVÁRAT pályázatának leadási határidejét a nagy érdeklődésre való tekintettel 1993. április 20-ról 1993. június 20-ra módosítja. Továbbra is várjuk a PUSZTA üres tere által inspirált (jeligés) műveket, projecteket az alábbi címmel.

1126 Budapest, Kis János alt. u. 26. III. em. 7.

Tel.: 1162-291

Üdvözlettel:
a DÉLUTÁN
szerkesztősége